

ERKIN VOHIDOVNING "NIDO" DOSTONIDA DAVR MUAMMOSI.

Avazbekova Dilafuz

Farg'ona davlat universiteti Ingliz tili va adabiyot fakulteti 2-kurs

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston xalq shoiri, publitsist, atoqli olim Erkin Vohidovning ijodining o'ziga xos jihatlari, shoirning o'zbek adabiyotida tutgan o'rni va "Nido" dostoni tahlili xususida fikr-mulohazalar bayon etiladi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston Qahramoni, millat ruhi, so'z jozibasi, falsafiy qarashlar, samimiylik, badiiy jasorat, yuksak ma'naviyat, ma'naviy boylik, intim kechinmalar, ulkan xizmati, xalq tili, ijodiy kashfiyotlar, badiiy haqiqatlar.

O'zbekiston xalq shoiri, publitsist, atoqli olim Erkin Vohidovning betakror ijodi XX asr o'zbek adabiyoti taraqqiyotiga ulkan hissa bo'lib qo'shildi. O'zbek adabiyoti va madaniyati shoir nomi bilan chambarchas bog'landi. Shoir kamalakdek serjilo, purviqor, purhikmat ijodi bilan xalqimiz qalbiga kirib bordi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 1999-yil, 25-avgustdagi Farmoniga binoan millatimiz ma'naviyatining yuksalishida o'ziga xos o'rin tutgan, O'zbekiston mustaqilligini mustahkamlash, islohotlarni chuqurlashtirish, yurtimiz ijtimoiy-siyosiy, madaniy hayoti rivojiga qo'shgan salmoqli hissasi, davlatimiz va xalqimiz oldidagi ulkan xizmatlari hamda qahramonona mehnatlari uchun bir nechta yurtdoshlarimiz qatori Erkin Vohidovning ham "O'zbekiston Qahramoni" unvoniga sazovor bo'lgani shoir muxlislarining ko'ngliga mislsiz quvonch baxsh etadi. Xalq o'zi sevgan qahramonlar haqida bilishni, ularni ardoqlab, faxr bilan yodga olishni xush ko'rishadi. Ularning nomlari asrlar o'tsada millat farzandlari qalbida abadiy yashayveradi.

Dostonni muallif Ikkinchi jahon urushida halok bo'lgan otasiga bag'ishlagan. Xususan, asarda Vohidov otasi yana uch askar bilan dushman hududiga razvedkaga borib, halok bo'lgani haqida so'z yuritadi. Tanqidchilar va o'quvchilar tomonidan yuqori baholangan ushbu doston Vohidovga shuhrat olib keldi. Doston ko'p sonli o'zbek tilidagi adabiyot darsliklaridan o'rin olgan.

"Nido" dostoni 1964-yilda yozilgan. 1965-yilda "Nido" she'riy to'plami chop etilgan. Dostonga urush va tinchlik masalasi asos qilib olingan. E.Vohidovning ushu liro-epik dostonida harbiy vatanparvarlik, otalar jasorati g'oyasi ilgari surilgan. "Nido" dostoni Ikkinchi jahon urushi va u olib kelgan kulfatlar, u yetkazgan jarohatlar haqidadir.

Urush,

Noming o'chsin jahonda,

Sen tufayli xonadonda ota nomli buyuk shodlik kam.

Doston avtobiografik xarakterga ega. Asar yigirma yil avval urushda halok bo'lgan otasini xotirlayotgan farzandning iztiroblari bilan boshlanadi:

Otajon!

Men axir qutlug' bu so'zni

Yigirma yil olmadim tilga,

Yigirma yil saqladim dilda,

Armonli o'g'lingiz tinglaydi sizni,

So'ylang eshitaman.

Urush tufayli shoirga bolalik gashti nasib etmagan. Dostondagi barcha voqaea hodisalar qalbi ona sutidan shaffof go'dakning tilidan hikoya qilinadi.

“Ota degan bir shodlikni kam” qilib qo'ydi. Shuning uchun urush lavhalari zamirida bu asar dardli. Shoirning yutug'i shundaki, u dostonda shaxsiy dardni umudardi darajasiga ko'tara olgan.

Nido dostoni o'zbek adabiyotini urushdagi otasidan kelgn xatni o'qib savod chiqargan qahramoni obrazi bilan boyitdi. Unda asosan uch obraz faol ishtirok etadi. Ota, bola, ona asarning bosh qahramoni shoirning o'zi. Urushdagi otasini ikkala ko'zi teng sog'inganini bolalarcha aytayotgan lirik qahramonning ruhiy tasviri”

Rost aytaman,

Sizni juda sog'indim.

Sog'indim ikkala ko'zim bilan teng,

Kelib qolarmishsiz ertami indin,

Kutaman

Dadajon albatta keling.

Erkin Vohidov ijodida so'zning turfa tovlanishlari va jozibasi namoyon bo'ladi, shoir uning olmosdek rango-rang jilolari orqali xalq qalbiga kirib boradi. O'zbekiston xalq shoiri A. Oripov shoir ijodini shunday e'tirof etadi: “Mana, bir necha o'n yillardirki, biz dilbar bir she'riyatning muattar havosidan bahramand bo'lib kelayotirmiz. Bu Erkin Vohidov she'riyatidir. Ona tilimizning ipakdek mayin, kamalakdek rang-barang shamoyili g'oyat nozik lutf, beozor qochirimlar, goh hazin, goh samimiy tabassum uyg'otuvchi tashbehlar, o'tkir xulosalar-bular bari ulkan shoirimizning qalamiga mansub betakror fazilatlardir. Xalqimiz keyingi davrlar mobaynida bosib o'tgan va o'tayotgan goh mashaqqatli, goh armonli, goh tug'yonli, goh iftixorli yo'llarning manzara va ohanglari, sadolari Erkin Vohidov she'riyatida to'la mujassamdir.

Erkin Vohidov ijodiga xos bo'lgan eng muhim jihat shundaki, unda zamondoshlarining ziddiyatga to'la, sertashvish, mashaqqatli hayoti haqidagi haqiqat

mujassam etilgan. U inson deb atalmish jumboqning intim kechinmalari-kechmishlarini teran anglaydi, ularni falsafiy qarashlari bilan boyitadi, kashfiyotlar qiladi. Va bularning barini yuksak e'tirof, chuqur samimiyat bilan ifoda etadiki, beixtiyor inson ko'z o'ngida haqiqiy hayot jonlanadi. Erkin Vohidov ijodida bolalikka, yoshlikka bog'ishlangan dilgir she'rlar ko'p. Kuzatishlarimiz ko'rsatadiki, ijodkorning ijodiy merosidagi dostonlarda ham bolalik yoki bolalik bilan bog'liq tasvirlarga alohida o'rin ajratilgan: Xayolning tumanli pardasi aro Yillar ko'z oldimda charx urayotir, Qishloq ko'chasidan zanjiday qaro Olov bolaligim yugurayotir... ("Nido" dostonidan) Shoir ushbu parchada urush tufayli otasidan, quvnoq bolaligidan judo bo'lgan qahramon iztiroblarini aks ettirar ekan, "zanjiday qaro", "olov bolalik" ifodasini o'ziga xos tarzda qo'llaydiki, yo'qotilgan bolalikning azob-uqubatlari, sog'inch-qayg'ulari ko'lami o'quvchi qalbiga ham ko'chadi.

Ota va farzandning g'oyibona muloqotlari tasvirida qalb tubida tuguncha bo'lib yotgan dardlar zarrama zarra satrlarga ko'chadi:

Vujudim tilka

Yuragimni yoqar o'tli iztirob,

Ammo ko'zlarimda

Bir tomchi yosh yo'q.

Ota diydoriga to'ymagan bolaning – lirik qahramonning his-hayajoni, qalbini silkitgan iztiroblar dardi, "Nido" dostoni ahamiyatini yanada kuchaytirgan.

Erkin Vohidov - xalqchil shoir. Xalq dardini o'z dardidek bilib, "Nido" dostoni orqali ko'rsata bilgan. Lirik qahramon so'zlari otasining qabri oldidagi qalb nidosi, qasamyod kabi taassurot qoldiradi:

Umrinni fido etay.

U jon bergan vatangga.

El mendan rozi bo'lsin,

O'xashbsan deb otangga.

Bolanin monologi - qalb tarzida ifodalanishi, bola ruhiga mos ifdaning berilishi dostonni o'qimishli qilgan. Bundan tashqari dostonida izohtalab so'zlar yo'q.

Xulosa .Erkin Vohidov hech bir she'rini shunchaki yozmaydi, balki ularning har birida hayotning muhim masalalarini, inson bilan bog'liq haqiqatning yangi-yangi qirralarini kashf etadi. Uning o'ziga xos milliylik, samimiylilik balqib turgan ijodiy kashfiyotlari tilni betakror birliklar, tasviriy ifodalar bilan boyitishga, xalq ma'naviyatini yuksaltirishga xizmat qiladi. Uning ijodiga xos tiniqlik, ohanrabolik, falsafiylik va mukammallikdan xalq ruhi ufurib turadi. Shoirning olmosdek serjilo ijod mahsullari bundan keyin ham yoshlarimiz-millatimiz ma'naviyatini yuksaltirish uchun

o'zining munosib bahosiga ega muhim manbalardan biri sifatida boqiylikka muhrlanib qolaveradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

- 1.Vohidov E. “Tarjimai holim” maqolasi. Toshkent.“Yoshlik” jurnali. 10-son. 1992.
- 2.Vohidov E. “Qalb sadoqati” .5-jild. Toshkent. G'. G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti. 2018.
- 3.Vohidov E. “Dostonlar”. Toshkent.G'. G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti. 1976.
- 4.Vohidov E. “Muhabbat”. Toshkent.G'. G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti. 1976.
- 5.Shukur Qurbon. Toshkent. “Ustoz saboqlari”. “Sharq” nashriyoti. 2016.

